

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 27g/2020

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din
articolul 171 din Codul penal

(alte urmări grave ale infracțiunii de viol)

CHIȘINĂU

15 iunie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Eduard ABABEI,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Aliona Balaban, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 26 februarie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 15 iunie 2020 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textului „*soldat cu alte urmări grave*” din alin. (3) lit. f) din articolul 171 al Codului penal, ridicată de dl avocat Patriții Miron, în interesele inculpatului Dionisie Țigănaș, în dosarul nr. 1-156/19, pendinte la Judecătoria Criuleni, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională de dl judecător Alexandru Motricală de la Judecătoria Criuleni, sediul central, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Criuleni, sediul central, se află cauza penală privind învinuirea dlui Dionisie Țigănaș pentru comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 171 alin. (3) lit. f) [*violul soldat cu alte urmări grave*] din Codul penal.

4. Pe 20 februarie 2020, în cadrul ședinței de judecată, dl avocat Patriții Miron, în interesele inculpatului Dionisie Țigănaș, a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „*soldat cu alte urmări grave*” din alin. (3) lit. f) din articolul 171 al Codului penal.

5. Printr-o încheiere din aceeași dată, Judecătoria Criuleni, sediul central, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea către Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiunii sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18.04.2002, sunt următoarele:

Articolul 171 Violul

„(1) Violul, adică raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică sau psihică a persoanei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-și exprima voința,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani.

[...]”

(3) Violul:

a) persoanei care se afla în grija, sub ocrotirea, protecția, la educarea sau tratamentul făptuitorului;

b) unei persoane minore în vârstă de până la 14 ani;

c) însoțit de contaminarea intenționată cu maladia SIDA;

d) care a cauzat din imprudență o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății;

e) care a provocat din imprudență decesul victimei;

f) soldat cu alte urmări grave

se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. În argumentarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține că textul „soldat cu alte urmări grave” din articolul 171 alin. (3) lit. f) din

Codul penal este neconstituțional, pentru că nu corespunde exigențelor calității legii penale. În acest sens, autorul excepției de neconstituționalitate menționează că prin Hotărârea nr. 24 din 17 octombrie 2019 Curtea a declarat neconstituțional textul „soldat cu alte urmări grave”, conținut în unele articole din Codul penal, deoarece aceste prevederi nu îndeplineau standardul de calitate a legii.

9. În opinia sa, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

12. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dl avocat Patrișii Miron, în interesele inculpatului Dionisie Țigănaș, în dosarul nr. 1-156/19, pendinte la Judecătoria Criuleni, sediul central. Astfel, excepția este formulată de un subiect abilitat cu acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

13. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „soldat cu alte urmări grave” din articolul 171 alin. (3) lit. f) din Codul penal.

14. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care o persoană este învinuită de comiterea infracțiunii de viol soldată cu alte urmări grave. Prin urmare, Curtea admite că instanța va ține cont de prevederile criticate în analiza sa cu privire la încadrarea juridică a faptei și la aplicarea pedepsei.

15. Curtea constată că prevederile contestate sub aspectul invocat de autorul excepției nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

16. Curtea observă că autorul excepției de neconstituționalitate a invocat că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 22 [*neretroactivitatea legii*] și 23 [*calitatea legilor*] din Constituție, susținând că textul contestat ar fi imprevizibil.

17. Curtea reiterează că, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și fără pasaje obscure. În special în materie penală, legislatorul trebuie să fie precis, clar și coerent, așa cum o impune principiul legalității incriminării și a pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), garantat de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (DCC nr. 49 din 31 mai 2018, § 30; DCC nr. 9 din 23 ianuarie 2019, § 15).

18. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că articolul 7 din Convenție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o

protecție efectivă împotriva urmăririi penale, a condamnării și a sancționării arbitrare a persoanei (*Parmak și Bakir v. Turcia*, 3 decembrie 2019, § 57; *Jidic v. România*, 18 februarie 2020, § 76). Această afirmație este valabilă și în contextul articolului 22 din Constituție.

19. În consecință, legea penală trebuie să prevadă în mod clar infracțiunile și pedepsele aplicabile. Această condiție este impusă de articolul 22 în coroborare cu articolul 23 alin. (2) din Constituție (a se vedea DCC nr. 14 din 10 februarie 2020, § 14).

20. Condiția previzibilității este îndeplinită atunci când persoana poate – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate avea o anumită conduită (*Gestur Jónsson și Ragnar Halldór Hall v. Islanda*, 30 octombrie 2018, § 88; *Berardi și Mularoni v. San Marino*, 10 ianuarie 2019, § 40).

21. Totuși, având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea reține că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai curând la categorii generale, decât la liste exhaustive. Astfel, multe legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal (a se vedea DCC nr. 131 din 5 decembrie 2019, § 30, și jurisprudența citată acolo).

22. Raportând cele menționate *supra* la pretinsa problemă de neconstituționalitate cu care a fost sesizată, Curtea observă că, în conformitate cu articolul 171 alin. (1) din Codul penal, violul, adică raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică sau psihică a persoanei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-și exprima voința, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani.

23. Răspunderea penală este agravată, potrivit alineatului (3) al aceluiași articol, dacă violul: a) este comis în privința persoanei care se află în grija, sub ocrotirea, protecția, la educarea sau tratamentul făptuitorului; b) este comis în privința unei persoane minore în vârstă de până la 14 ani; c) este însoțit de contaminarea intenționată cu maladia SIDA; d) a cauzat din imprudență o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății; e) a provocat din imprudență decesul victimei; sau f) s-a soldat cu alte urmări grave. În acest caz, violul se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.

24. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că textul „soldat cu alte urmări grave” din articolul 171 alin. (3) lit. f) din Codul penal ar fi imprezicibil, bazându-se pe raționamentele din Hotărârea Curții Constituționale nr. 24 din 17 octombrie 2019.

25. În această hotărâre, Curtea a constatat că noțiunea de „urmări grave” conținută de articolele 189 alin. (3) lit. f) [*Șantajul*], 307 alin. (2) lit. c) [*Pronunțarea unei sentințe, decizii, încheieri sau hotărâri contrare legii*], 327 alin. (2) lit. c) [*Abuzul de putere sau abuzul de serviciu*], 329 alin. (2) lit. b) [*Neglijența în serviciu*] și 335 alin. (1¹) [*Abuzul de serviciu în domeniul privat*] din Codul penal este formulată de o manieră imprecisă

și neclară și le acordă autorităților care o aplică o marjă excesivă de discreție. Curtea a conchis că noțiunea în discuție nu îndeplinește standardul calității legii penale, fiind contrară articolelor 1 alin. (3) și 22, coroborate cu articolul 23 alin. (2) din Constituție (§ 128).

26. Din aceleași motive, prin Hotărârea nr. 22 din 1 octombrie 2018, Curtea a declarat neconstituțional articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal, care prevedea răspunderea pentru excesul de putere și depășirea atribuțiilor de serviciu soldate cu urmări grave.

27. Totuși, aceste hotărâri au fost pronunțate într-un context diferit de cel din prezenta sesizare. Consecințele grave ale infracțiunii de viol pot apărea ulterior și, prin urmare, este imposibilă o enumerare exhaustivă a acestora în cuprinsul dispozițiilor articolului 171 alin. (3) lit. f) din Codul penal.

28. Astfel, legea penală nu poate să prevadă exhaustiv toate urmările prejudiciabile ale infracțiunii de viol, având în vedere particularitățile sale. Totodată, Curtea menționează că Codul penal nu poate să abunde în texte explicative (HCC nr. 25 din 13 octombrie 2015, § 38; DCC nr.91 din 19 septembrie 2019, § 17).

29. Curtea reamintește că, în jurisprudența sa, a reținut că practica judiciară și doctrina juridică pot constitui un reper obiectiv în funcție de care să poată fi apreciat conținutul unei norme penale și care poate contribui la aplicarea previzibilă a acesteia (a se vedea DCC nr. 36 din 19 aprilie 2018, § 31; DCC nr. 46 din 22 mai 2018, § 31; DCC nr. 30 din 19 martie 2020, § 23).

30. În cazurile *S. W. v. Regatul Unit* (§ 44) și *C.R. v. Regatul Unit* (§ 42), din 22 noiembrie 1995, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că caracterul degradant al violului este unul manifest. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că principiul *nulla poena sine lege* trebuia interpretat și aplicat potrivit obiectului său și scopului pe care îl urmărește, astfel încât să ofere garanții efective împotriva urmării, condamnării și pedepsirii arbitrare. Totuși, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul interpretării, al elucidării și al adaptării judiciare la circumstanțele în schimbare nu este contrară articolului 7, având în vedere faptul că este conformă cu esența infracțiunii și previzibilă în mod rezonabil.

31. În acest context, Curtea observă că, potrivit Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 17 din 7 noiembrie 2005, prin urmări grave în sensul prevederilor articolului 171 alin. (3) lit. f) din Codul penal se au în vedere sinuciderea, pierderea capacității de naștere normală (fără cezariană), graviditatea extrauterină, pierderea capacității de a duce o viață sexuală normală, precum și apariția gravității în cazul contraindicațiilor medicale pentru naștere sau întreruperea sarcinii etc. (punctul 17).

32. Curtea reiterează că Curtea Supremă de Justiție este instanța judecătorească supremă care asigură aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești. În acest sens, Curtea Europeană a recunoscut, în cauza *Baydar v. Olanda*, 24 aprilie 2018, § 47, faptul că asigurarea aplicării uniforme și a interpretării corecte a legilor de către instanțele supreme ale unui stat reprezintă un scop legitim compatibil

cu Convenția (DCC nr. 36 din 19 aprilie 2018, § 34; DCC nr. 46 din 22 mai 2018, § 34; DCC nr. 106 din 7 octombrie 2019, § 26; DCC nr. 35 din 23 martie 2020, § 25).

33. Așadar, deși Codul penal nu definește textul de urmare gravă în contextul violului, Curtea reține că există repere jurisprudențiale și acte ale Curții Supreme de Justiție, care ajută destinatarul legii să prevadă sensul textului contestat. Imprevizibilitatea textului contestat nu poate fi invocată, deoarece calificarea urmărilor prejudiciabile ale infracțiunii de viol ca fiind „urmări grave” se va efectua de instanța de judecată în funcție de condițiile concrete ale cazului dedus judecătii.

34. Curtea reiterează că interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale la situații concrete excede sferei controlului de constituționalitate și reprezintă o competență a instanțelor judecătorești (a se vedea DCC nr. 91 din 19 septembrie 2019, § 19; DCC nr. 135 din 15 noiembrie 2018, § 23; DCC nr. 130 din 2 decembrie 2019, § 22; DCC nr. 131 din 5 decembrie 2019, § 32; DCC nr. 48 din 5 aprilie 2019, § 15; DCC nr. 32 din 19 martie 2020, § 28).

35. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „soldat cu alte urmări grave” din alin. (3) lit. f) din articolul 171 al Codului penal, ridicată de dl avocat Patriția Miron, în interesele inculpatului Dionisie Țigănaș, în dosarul nr. 1-156/19, pendinte la Judecătoria Criuleni, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 15 iunie 2020

DCC nr. 67

Dosarul nr. 27g/2020

DECIZIE DE INADMISIBILITATE A SESIZĂRII NR. 27G/2020